

Divendres 25 de Febrer de 2005, Paranimf UB

## ***Taula Rodona 2***

### **Quin coneixement i per a què?**

Ponents:

Teresa Mauri (professora de Psicologia de la UB)

Xavier Gómez (professor de Dret de la UPF)

Diego Rejón (treballador del metall)

Mayo Fuster (Xarxa Recerca Acció) *(en substitució de Xavier Subirà)*

Moderador:

Ricard Aymerich (president de la Federació de Moviments per a la Renovació Pedagògica)

### **Ricard Aymerich**

És evident la relació entre educació i coneixement, un concepte lligat a qualsevol possible definició de la societat de principis del segle XXI. La pregunta proposada s'emmarca en el primer eix del Fòrum al voltant de la influència de la globalització i dels organismes internacionals en l'educació. La sessió pretén apropar-nos al coneixement des dels diferents sectors que representen cadascun dels ponents i poder confrontar els punts de vista per saber què cal aprendre per fer possible un altre món.

### **Primer torn d'intervencions**

#### **Teresa Mauri**

S'hauria de respondre al revés de l'enunciat. Hi ha quatre dimensions del coneixement que caldria ensenyar: els fonaments per aprendre (parlar, escoltar, llegir i escriure); analitzar els canvis i relacionar la informació críticament; mantenir relació amb grups homogenis reconeguts com a propis i construir, alhora, la diversitat; i obtenir les eines necessàries per decidir un projecte vital i tenir èxit (entès com a realització personal, sentir-nos útils, estimats...)

#### **Xavier Gómez**

Cal introduir al debat l'element utilitarista del coneixement. Un coneixement que qualifica de viu i que és l'individu el que ha de definir la seva finalitat. En aquest sentit

preocupant la miopia de l'estament docent respecte el paper de l'ensenyament, que fins ara era pròpia dels alumnes i pares. Els docents no estan legitimats per decidir quins coneixements s'han d'impartir i seria millor que s'incidís l'alumnat a aprendre més per aconseguir un major progrés social.

### **Diego Rejón**

Com a treballador, es recull la pregunta en la seva vessant més pràctica. De totes maneres, s'ha de posar en qüestió la concepció finalista del coneixement i advocar per una formació que faci créixer l'individu com a persona.

### **Mayo Fuster**

El coneixement pot concebre com un procés de producció col·lectiva i lliure per transformar una societat que no agrada.

### **Debat en Taula Rodona**

Rejón pren la paraula per aprofundir en la reflexió pràctica que ha enunciat. La seva experiència personal demostra que, per exemple, la Formació Professional actual té un objectiu clarament finalista que ha deixat de banda els coneixements generals. Segons ell la legislació de la Unió Europea en aquesta matèria deixa de banda l'educació integral per aconseguir, només, treballadors eficients. Una visió del coneixement clarament coherent amb la visió mercantilista de la societat.

Des de Xarxa Recerca-Acció, Mayo Fuster vol donar una perspectiva més optimista en un context d'efervescència dels moviments socials amb experiències de resistència que divideix en les que provenen de l'acció activista dels col·lectius i la revolució que representa la producció d'un software lliure. Aquestes experiències pretenen acabar amb les relacions de poder i la mercantilització del coneixement així com imposar l'acció al coneixement teòric contemplatiu. Per respondre a la pregunta que es fa la taula rodona tracta el coneixement des de la producció i des de la gestió. Creu que el procés ha de ser efectiu en si mateix, ser col·lectiu, experimental i que posi en qüestió els models d'autoria actuals per superar la seva jerarquització. La gestió comuna ha de garantir l'accés i la reutilització del mateix a través de les noves tecnologies. En definitiva és mira de definir un coneixement transversal que no fragmenti la realitat.

Al contrari que Fuster, el professor Gómez s'apropa al coneixement com a fet individual. Ho fa perquè històricament sempre ha estat privat, perquè, tot i no ser un dret del nucli dur de la Constitució Espanyola, se'l considera un dret fonamental i perquè és l'individu el que té dret a una educació global i a decidir perquè li serveix. Així confronta, amb pessimisme, l'alt valor del coneixement quan era elitista i la desvalorització que suposen les noves tecnologies i l'accés del coneixement a tothom. Si no té valor no es pot decidir quin coneixement transmetem socialment ni podem respondre per a què serveix més enllà de la formació de la personalitat.

El parer de Teresa Mauri és molt diferent. Creu que l'educació és una proposta social amb valor per aconseguir uns objectius. També creu que s'ha d'intervenir en quins coneixements es transmeten i per a què, però no amb objectius utilitaristes si no responen a dues funcions principals i complementàries: individualitzant-lo, per formar, i socialitzant-lo, per aconseguir quelcom. Aquesta socialització planteja molts interrogants fruit de dicotomies que dificulten una resposta a la pregunta plantejada. Segons els coneixements i valors es transmeten s'aposta per una determinada socialització. Així es poden confrontar, per exemple, nacionalisme i globalització, localitat i xarxa, manual i virtual, procés i resultat o eurocentrisme i universalitat. D'altra banda si que coincideix amb Gómez alhora de considerar el coneixement com un fet personal i que només es pot legitimar si aconsegueix mantenir la curiositat per seguir aprenent. En aquest sentit alerta sobre alguns perills i mancances: ara per ara no es disposa d'una xarxa per atendre l'educació continuada; malgrat admetre que han d'intervenir nous agents, s'està relativitzant en extrem el paper de l'escola; hi ha un afany, com ja s'ha apuntat, de coneixement productivista i mercantilista enfront la voluntat socialitzadora.

### **Debat obert al Públic**

Aquesta darrera reflexió és la que motiva les primeres intervencions.

Així, s'apunta que el coneixement ha passat a ser la gran riquesa del sistema econòmic, que el Banc Mundial el considera un bé comercial i que per això s'està privatitzant.

Aprofundint en això es fa un paral·lelisme entre la distribució desigual de la riquesa i la privatització de l'ensenyament.

També s'evidencien les respostes que el Banc Mundial i el Tractat per la Constitució Europea han donat a la pregunta plantejada: cal crear individus competents i adaptables a les necessitats empresarials que deixin de ser ciutadans per esdevenir capital humà.

Per afrontar els reptes es demana adequar l'escola al segle XXI i preparar-se per l'emergent complexitat del coneixement. Caldria doncs, acollir identitats noves per trencar la dicotomia dins/fora, repensar el rol del professorat i revisar els currículums.

També es fa una reflexió al voltant de l'etimologia de la paraula educar (treure de dins) La intervenció més optimista recorda que, popularment, el coneixement produïa infelicitat i que avui, en canvi, es considera que és un camí infinit per aconseguir-la.

Des de la taula, Teresa Mauri apunta que el context descrit per les primeres intervencions té la funesta conseqüència d'establir normatives que retallen el coneixement i que estableixen un marc competitiu creixent, com demostra el nou mapa de títols.

Gómez també s'adhereix a les primeres intervencions recordant els Criteris de Bolonia i la competència comunitària de la Formació Professional. Tot plegat, recorda, està convertint l'individu en un factor de producció per generar riquesa que, si gaudeix de la lliure circulació dins la Unió Europea ho fa en tan que treballador. De totes maneres entona un mea culpa resigant entenent que el responsable últim de la situació, en una democràcia, és la societat que ha escollit uns representants que han participat en la presa de decisions demandant la concepció utilitarista del coneixement a les institucions europees.

Rejón, recull aquesta idea però posa èmfasi en la contradicció que ha estat el referèndum pel Tractat Constitucional. El problema rau doncs en que les decisions si que es prenen al marge de la societat i que qui decideix ho fa amb voluntat mercantilista.

Mayo Fuster reclama que, entre aquest ventall ampli d'aproximacions al tema, segueix mancant una lectura de gènere.

Ricard Aymerich conclou la taula rodona agraint les aportacions constructives de les visions polièdriques que han sorgit de les diverses aportacions dels ponents i del debat que han generat.